

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ І СЕРЕДНІХ ВІКІВ**

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

**збірник наукових праць з проблем
давньої і середньовічної історії та етнології**

ВИПУСК 3

Ужгород
Поліграфцентр “Ліра”
2010

ББК 63.3(0)
УДК 94(100)
I 90

Редакційна колегія:

Вегеш М.М., д.і.н., проф. (голова)
Данилюк Д.Д., д.і.н., проф.
Зан М.П., к.і.н., доц.
Котигорошко В.Г., д.і.н., проф.
Ліхтей І.М., к.і.н., доц. (відповідальний секретар)
Мандрик І.О., д.і.н., проф.
Матьовка М.П., д.і.н., проф.
Тиводар М.П., д.і.н., проф.
Федака С.Д., д.і.н., проф.

Рецензенти:

Вовканич І.І., д.і.н., проф.
Король І.Ф., д.і.н., проф.

***Рекомендовано до друку на засіданні кафедри історії Стародавнього світу і Середніх віків Державного вищого навчального закладу
“Ужгородський національний університет”
(протокол № 9, від 27 травня 2010 р.)***

*Автори статей несуть повну відповідальність
за достовірність наведених фактів, цитат, дат, географічних назв,
власних імен та інших відомостей.*

*В оформленні використано роботу
М.Сирохмана «Церква в с.Ретинне»*

© Кафедра історії Стародавнього світу
і Середніх віків ДВНЗ “УжНУ”, 2010
© Автори статей, 2010
© Ліхтей І.М., упорядкування, 2010
© Поліграфцентр «Ліра», 2010

Зміст

ДАВНЯ Й СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ

<i>Вячеслав Котигорошко.</i> УКРАШЕННЯ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ОДЕЖДЫ МАЛОКОПАНЬСКОГО НЕКРОПОЛЯ	5
<i>Павло Пеняк.</i> НОВІ ЗНАХІДКИ ПАМ'ЯТОК УГРІВ-МАДЯРІВ В УКРАЇНІ	22
<i>Ігор Прохненко.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОНИКНЕННЯ ПЕЧЕНІГІВ У ВЕРХНЄ ПОТИССЯ	30
<i>Ігор Ліхтей.</i> ПРОЕКТ СОЮЗНОЇ УГОДИ МІЖ ЧЕСЬКИМ КОРОЛЕМ ВАЦЛАВОМ II ТА ФРАНЦУЗЬКИМ МОНАРХОМ ФІЛІППОМ IV КРАСИВИМ	44

ЕТНОЛОГІЯ

<i>Павло Леньо.</i> ЕТНОГРАФІЯ ЧИ ЕТНОЛОГІЯ? АНАЛІЗ ТРАДИЦІЙ НАУКИ	62
<i>Михайло Тиводар.</i> СПОРІДНЕНІСТЬ І СВОЯЦТВО В СІМЕЙНО-РОДИННОМУ ПОБУТІ УКРАЇНЦІВ ЗАКАРПАТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.	68
<i>Сергій Сенько.</i> НАДБАННІ МЕТАЛЕВІ ХРЕСТИ ЗАКАРПАТТЯ: РІЗНОВИДИ, СПОСОБИ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА СИМВОЛІКА	87
<i>Василь Коцан.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРОЮ, ОРНАМЕНТАЛЬНІ МОТИВИ ВИШИВКИ ЖІНОЧИХ СОРОЧОК УКРАЇНЦІВ ТУРЯНСЬКОЇ ДОЛИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.	100
<i>Михайло Зан.</i> ЗАКАРПАТТЯ В КОНТЕКСТІ ЛЕГАЛЬНОЇ ТА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ДО КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	118
<i>Оксана Кичак.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО ЗАКАРПАТСЬКОГО МІГРАНТА.	136
<i>Ignacy Józwiak.</i> WĘGRZY NA ZAKARPACIU. Z BADAŃ TERENOWYCH W REJONIE BEREGOVSKIM.	151

РЕЦЕНЗІЇ

- Igor Lixтей.* LIBRA: ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ КАФЕДРИ
ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ.І.І.МЕЧНИКОВА159
- Igor Lixтей.* VÝCHODOSLOVANSKÉ TLAČE DO ROKU 1900
V HISTORICKOM FONDE ŠTÁTNEJ VEDECKEJ KNIŽNICE
V PREŠOVE162

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

- Igor Lixтей.* МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
“НАУКОВИЙ І МИСТЕЦЬКИЙ СВІТ
ФЕДОРА ПОТУШНЯКА”164

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ170

**VÝCHODOSLOVANSKÉ TLAČE DO ROKU 1900
V HISTORICKOM FONDE ŠTÁTNEJ VEDECKEJ KNIŽNICE
V PREŠOVE / Ed.: Mgr. Marcela Domenová,
PhD., PhDr. Mária Nachajová. – Prešov, 2009. – 234 s.**

Рецензоване видання, попри те, що підготовлене та упорядковане бібліотечними працівниками *Марцелою Доменовою* та *Марією Няхай*, містить не тільки суто бібліографічну частину, але й ґрунтовні розвідки, присвячені історії наповнення цієї відомої в Пряшівському краї книгозбірні.

Так, в аналітично-описовому нарисі “Східнослов’янські друковані видання у фондах Державної наукової бібліотеки в Пряшеві, видані до 1900 року” його авторка *Марцела Доменова* розглядає 185 східнослов’янських книг та журналів з історичної території Росії, Білорусі та України, що були видані до 1900 року і знаходяться в фондах бібліотеки в Пряшеві. Найповніше презентовано типографії з Санкт-Петербурга та Львова. Однак є також книги, надруковані в Ужгороді, Києві, Харкові, Москві. Дослідниця вважає, що друковані видання з типографій Риги, Чернівців, Маріуполя, Коломиї, Одеси, Кракова та інших міст є особливо унікальними. Щодо мови видань, то домінують переважно видання російсько- та українськомовні. Набагато менше книг та часописів, писаних угорською, польською чи німецькою мовою. Особливо цінними є двомовні видання, до прикладу, на французькій та чеській мовах чи в комбінації з церковнослов’янською мовою. Тематика видань різноманітна. Це і художня література, й політична та історична, географічна, етнографічна, навіть навчальна.

Автором другої розвідки є відомий у Пряшеві науковець *Йосиф Шелепець*. Його дослідження “До проблеми вивчення і опрацювання східнослов’янських видань та їх імпорту з Росії та України в бібліотеки міста Пряшева” присвячене питанню історії надходження видань з Росії та України у Пряшівську бібліотеку. Науковець переконаний, що саме праці словацьких літературознавців з російської, української і білоруської літератур стали імпульсом до того, аби словацькі бібліотечні працівники і бібліографи уклали каталоги східнослов’янських видань, які збереглися на території Словаччини. Учений констатує, що перші каталоги було видано в бібліотеці “Матиці Словацької” в Мартині. Близько п’ятсот російських і українських давніх видань знаходяться також у Державній науковій бібліотеці в Пряшеві. Ці видання потрапили в бібліотеку з колишніх бібліотек греко-католицьких шкіл та інших установ міста Пряшева, або ж були подаровані приватними особами, куплені в букіністичних книгарнях Чехії та Словаччини.

Третя розвідка “Про польські книги як складову частину східнослов’янських видань (до 1900 року) у фондах Державної наукової бібліотеки в Пряшеві” належить дослідниці *Люції Немцовій*. Авторка аналізує полоністичну літературу, яка зберігається у фондах Пряшівської бібліотеки. Перша частина її розвідки присвячена історії земель, звідки походять ці книги та аналізу суспільно-політичних обставин, у яких опинилася польська культура наприкінці XIX ст. Друга частина присвячена опису 16 книг в 14 томах з фондів бібліотеки у Пряшеві. Польською мовою тут представлено 8 книг, зустрічається комбінування польської мови з німецькою та латиною. Є й цікавинка: український переклад польських літературних текстів.

Наступна розвідка “Німецькі та угорські книги як складова східнослов’янських видань до 1900 року”, автором якої є *Віктор Сабо*, присвячена вивченню друкованих видань на угорській та німецькій мові. Аналіз книг засвідчив їх жанрове різноманіття. Це література з різних сфер професійної діяльності, а також лінгвістична, словникова, підручникова. Цікаво, що угорськомовні видання походять з території сучасної Закарпатської України. Щодо книг, виданих по-німецьки, то вони походять з території України та Росії. Тематика видань надзвичайно багата. Тут можна знайти книги відомих європейських авторів, крім росіян і українців є представники інших слов’янських національностей, а також німці та угорці.

Наукова частина книжки завершується статтею *Марії Няхай* “Ставропігійський інститут та Наукове товариство імені Шевченка у Львові”. Авторка скрупульозно простежує діяльність згаданих установ, наголошує на їх неоціненній ролі у справі популяризації друкованих видань у світі. Чимало з них нині є надбанням Пряшівської бібліотеки.

Більшу частину рецензованого видання складає бібліографічний опис східнослов’янських друкованих видань (до 1900 р.), які містить Пряшівська бібліотека. Доповнена книга багатим ілюстративним матеріалом.

Віриться, що науковці та бібліофіли гідно оцінять подвижницьку працю співробітників Державної наукової бібліотеки у Пряшеві.

Ігор Ліхтей
(м. Ужгород)